

Чи не час зменшити гучність у дебатах про міграцію?

Гучне протистояння політиці обмеження міграції є контрпродуктивним. Для зміщення акцентів потрібен тихіший і чесніший підхід.

«У цьому світі неминучі тільки смерть і податки», – сказав колись Бенджамін Франклін. Однак у цьому контексті можемо назвати ще принаймні одну неминучість – міграцію.

Люди мігрують упродовж усієї своєї історії, тож міграція передувє податкам (поступаючись хіба смерті). Але, як і у випадку зі смертю й податками, історія міграції населення має радше негативне висвітлення.

То що ж робити організаціям або конкретним особам, які, прагнучи протистояти цьому переважно негативному висвітленню, хочуть бачити більш гуманну чи помірковану політику? Не існує панацеї, здатної змінити міграційні наративи, проте нове дослідження підкреслює, що спроби змінити ситуацію гучним протистоянням політиці обмеження міграції є контрпродуктивними. До того ж вони підживляють суспільне сприйняття міграції як «кризи». Натомість усе, що потрібно – це менше шуму і більше чесності.

Збільшення уваги до міграції та «кризи» міграції

У багатьох європейських країнах дебати про міграцію в ЗМІ головню зосереджені на біженцях, шукачах притулку й нелегальних мігрантах. Проте, згідно з інформацією Євростату, 2022 року в ЄС було видано 3,7 млн перших дозволів на проживання: 42 відсотки – для роботи, 24 відсотки – для родичів, 13 відсотків – із метою навчання і лише 11 відсотків – задля отримання притулку.

З цього можна зробити висновок, що переважна більшість мігрантів є легальними та безпечними. Попри це, певний час у Європі

спостерігається зростання популістської політики, в якій ключову роль відіграє саме питання міграції. Голослівні заклики, на кшталт «повернути контроль» або «захистити європейський спосіб життя», використовуються політиками для «накручування» уваги в ЗМІ, а риторика мейнстрімових політиків і ультраправих починає розмиватися разом з описами «вторгнень» і «потоків» мігрантів.

*Ті, хто робить спроби
збалансувати чи
компенсувати негативні
історії позитивними,
можуть на ділі сприяти
збільшенню обсягу
міграційних дебатів і
посиленню відчуття
серед населення, що
«міграція – це дійсно
значна проблема»*

Це збільшило увагу до міграції, а формулювання свідчать, що міграція пов'язана з переміщенням бідних у світі і що «імміграція перебуває у постійній кризі». Така збільшена увага та формулювання вигідні ультраправим партіям, що, в свою чергу, підштовхує політиків, які займають провідні позиції, до ультраправих позицій.

Цілком очевидно, що міграція має і позитивні, і негативні наслідки, а люди розважливі можуть мати різні погляди на найкращу політику в цьому напрямку. Але проблемний бік питання настільки домінує в публічних дебатах, що ми схильні сприймати його, як те, чим є «міграція»: міжнародний ринок футбольних трансферів ми не бачимо з погляду «міграції» (хоча це точно вона). Можливо, ЄС поглибив цю проблему, сприяючи тому, що саме слово «міграція» перетворилося на образливе, відмовляючись від ідеї «міграції» всередині ЄС і надаючи перевагу евфемістичним формулюванням, як, наприклад, «мобільні громадяни ЄС».

Тепер саме поняття «міграції» перетворилося на проблему. В результаті ті, хто робить спроби збалансувати чи компенсувати негативні історії позитивними, можуть на ділі сприяти збільшенню обсягу міграційних дебатів і посиленню відчуття серед населення, що «міграція – це дійсно значна проблема». Таке формулювання може підживлювати попит на швидкі та радикальні «рішення», що, як правило, матимуть обмежувальний характер.

У пошуках виходу з ситуації

Перша рекомендація, щоби протидіяти цій тенденції, – це спробувати, за можливості, *зменшити* гучність міграційних дебатів, а не створювати дедалі більше шуму. Спрямовані на зміщення

дискусій у ЗМІ зусилля з метою зменшення попиту на політику обмеження можуть бути більш ефективними, якщо зосереджуватимуться на довгострокових стратегічних підходах, спрямованих на зменшення уваги до міграції як такої. Така стратегія працює, і це доводить приклад, як не дивно, Великої Британії.

Напередодні референдуму про вихід Великої Британії з ЄС у ЗМІ поширювали нескінченну кількість сюжетів з тривожними оповідями про високий рівень міграції ЄС – від припущень стосовно законопроектів про соціальну допомогу до занепокоєння щодо злочинності й розповідей про міста, що повняться людьми, які ледве розмовляють англійською. Це посилило занепокоєння населення, наче імміграція «вийшла з-під контролю», а потім, власне, призвело до Брекситу.

*Імміграційна система,
що виникла після
Брекзиту, хоча і є
набагато більш
обмежувальною для
громадян ЄС, значно
лібералізувала політику
стосовно громадян інших
країн світу*

Упродовж трьох років після референдуму (2016-2019) імміграція й чиста міграція залишалися майже на тому ж рівні, що й раніше. Але перед Великою Британією постали нові економічні та політичні виклики, себто видимість міграції в новинах різко знизилася, а разом із нею також занепокоєння населення з приводу імміграції.

Пом'якшення ставлення було настільки помітним, що до 2019 року аналіз дослідницького центру Pew показав, що серед європейських країн Велика Британія була найбільш позитивно налаштована до переваг імміграції. Політика пішла за цим прикладом. Імміграційна система, яка виникла після Брекситу, хоча і є набагато більш обмежувальною для громадян ЄС, значно лібералізувала політику стосовно громадян інших країн світу, що полегшило людям приїзд до Великої Британії на роботу чи навчання. Міграційна реакція на цю лібералізацію була настільки значною, що маятник, можливо, починає хитатися в інший бік.

Друга рекомендація полягає у вимаганні політичної чесності. Обіцянки простих і недосяжних «рішень» міграційних проблем отруїли дебати та породили культуру політичної нечесності як з правого, так і з лівого боку міграційних дебатів, в тому числі обіцянки зупинити потоки міграції за допомогою політики стримування і заяв про те, що більше «безпечних і легальних маршрутів» зупинять людей від ризикованих подорожей до європейських країн. Але факти свідчать, що обидва твердження є

оманливими. Очікування політичної чесності має стати об'єднуючим чинником для консерваторів і прогресистів, а також прокласти шлях до більш поміркованої та сталої політики. Політичні та громадські організації, які виступають за більш ліберальну міграційну політику, не можуть детоксикувати дебати власною нереалістичною «символічною» політикою. Досягнення цієї мети вимагає пошуку спільних позицій, щоб апелювати до аудиторії з консервативними цінностями, а не намагатися «змінити їхню думку».

Журналісти, політики й активісти рідко несуть відповідальність за використання оманливої термінології в міграційних дебатах

Ну і нарешті ефективніша державна політика потребує чіткості та більшої нейтральності у формулюваннях, які використовуються у розмовах про міграцію. Узагальнені чи некоректні терміни можуть наражати людей на ризик і підривати їхній правовий статус, а також порушувати права. Крім того, вони дають аудиторії можливість створювати власну уявну версію того, що таке «мігрант», створюючи політичні дебати, зосереджені майже виключно на мобільності бідних, а також простір для створення жахастиків у свідомості населення. Найбільш очевидними прикладами тут є зображення шукачів притулку як «нелегальних іммігрантів».

Шукачі притулку незмінно в'їжджають до країн без дозволу, оскільки лише дециця країн надають візи таким людям. А це означає, що на міжнародному рівні, відповідно до Женевської конвенції про статус біженців, визнано, що шукачі притулку перебувають у країні на законних підставах і не повинні піддаватися санкціям за в'їзд до неї.

Журналісти, політики й активісти рідко несуть відповідальність за використання оманливої термінології в міграційних дебатах. Я залишаю тут посилання на ґрунтовний глосарій (який я написав): користуйтеся самі й звертайте увагу тих, хто ще цього не робить.

Переклад з англійської Ірини Савюк

Роб МакНіл

Роб МакНіл (Rob McNeil) – дослідник і консультант в Центрі міграції, політики і суспільства Оксфордського університету (COMPAS), спеціалізується на висвітленні міграції в ЗМІ.

